

Rapport

fra

besigtigelsesrejse i Sydgrønland

11.-18. juni 2008

Besigtigelse af fortidsminder
på vegne af
Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (NKA)
som led i fredningsarbejdet.

Einar Lund Jensen
2. juli 2008

Indholdsfortegnelse

Indledning	s. 3-4
61V3-III-547 Qassiarsuk	s. 5-6 og bilag 1
60V2-0IV-641 Qaqortukulooq	s. 7 og bilag 2
(Uden FM-nummer) Qaqortukulooq	s. 8 og bilag 3
60V2-0IV-528 Qorlortorsuaq	s. 9-10 og bilag 4
60V2-0IV-554 Kangerluluk	s. 11-13 og bilag 5
60V2-0IV-555 Kangerluluk	s. 14 og bilag 6
60V2-0IV-658 Ipiutaq	s. 15-16 og bilag 7
(Uden FM-nummer) Ipiutaq	s. 17 og bilag 7
(FM-nummer ?) Illorsuit	s. 18-19 og bilag 8

Besigtigelsesrejse i Sydgrønland 11.-18. juni 2008

Indledning

Formålet med rejsen var på vegne af Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu (NKA) at besigtige fortidsminder, der ligger i tilknytning til nogle bestemt angivne fåreholdere. Anledningen var fremsendelse eller planer om fremsendelse af ansøgning om arealtildeling, hvor der var eller kunne være en konflikt med de gældende fredningsbestemmelser.

Samtidig benyttedes lejligheden til at orientere de enkelte fåreholdere om den nye fredningslov, samt bese enkelte andre ruiner eller ruingrupper.

Af den efterfølgende oversigt fremgår, hvilke fåreholdere, der var planlagt besøg hos, samt FM-nummer på de aktuelle fortidsminder:

Niels Otto Hansen, Qassiarsuk, 3921 Narsaq	61V3-III-547
Kalista Poulsen, Ipiutaq, 3921 Narsaq	60V2-0IV-659
Kalistaaraq Karlsen, Qaqortukuloq, 3920 Qaqortoq	60V2-0IV-641
Lars Nielsen, Kangerluarsorujuk, 3920 Qaqortoq	60V2-0IV-580, 581 og 583
Erik Nielsen, Kangerluarsorujuup Qinngua, 3920 Qaqortoq	60V2-0IV-582 og 60V2-0IV-050
Marius Nielsen, Qorlortorsuaq, 3922 Nanortalik	60V2-0IV-528
Bent Hansen, Eqalugaarsuit, 3922 Nanortalik	60V2-0IV-554 og 555

Besigtigelsen foregik sammen med konsulent Aqqalooraq Frederiksen, Konsulenttjenesten for Landbrug.

Besigtigelsesrejsens forløb

Onsdag 11. juni	Ankomst til Narsarsuaq og besøg hos Niels Otto Hansen, Qassiarsuk, med efterfølgende overnatning i det nærliggende Qinngua.
Torsdag 12. juni	Besøg hos Kalista Poulsen, Ipiutaq, derfra videre til Qaqortoq.
Fredag 13. juni	Besøg hos Kalistaaraq Karlsen, Qaqortukuloq, og Henrik Egede, Illorsuit.
Lørdag 14. juni og Søndag 15. juni	Besøg hos Marius Nielsen, Qorlortorsuaq, og Bent Hansen, Eqalugaarsuit, med overnatning sidstnævnte sted.
Mandag 16. juni	Afventning af issituationen, samtaler med Konsulenttjenesten
Tirsdag 17. juni	do
Onsdag 18. juni	Afrejse til Danmark

På grund af storis i området var det ikke muligt i denne periode at besejle Kangerluarsorujuk, og besøgene hos Lars Nielsen og Erik Nielsen måtte derfor udskydes. Marie Nielsen, datter til Lars Nielsen, var på Konsulenttjenestens kontor og kunne oplyse følgende:

-ved Kangerluarsorujuk er der rester af eskimoiske huse eller teltvolde, ligesom der også er et antal stengrave. Disse synes ikke at være registreret.

-ved Kangerluarsorujuup Qinngua er den registrerede eskimoiske husruin (60V2-0IV-050) udsat for erosion, en del er skredet i havet, og da jorden er meget sandet er der risiko for, at resten vil blive eroderet hurtigt væk.

I Qaqortukulooq blev der tæt ved det areal, hvortil der ønskes arealtildeling, fundet eskimoiske telthuse, og da de ikke er angivet med FM-nummer på fredningskortet, formodes det, at de ikke tidligere er registreret.

Hos Kalista Poulsen i Ipiutaq viste det sig, at arbejde med nye arealer ved det angivne fortidsminde ikke vil blive aktuelt før om tidligst ca. fem år. Ruingruppen 60V2-0IV-659 ligger 4-5 km fra gården, og bl.a. skal en vej derud laves først. Hvis ruinen bliver berørt, vil det først blive som led i sidste etape. Til gengæld var der ønsker om udnyttelse af arealer i direkte tilknytning til gården, der ligger klods op ad den tidligere norrøne bebyggelse 60V2-0IV-658. Denne blev derfor beset, mens den besigtigelsen af 60V2-0IV-659 blev udskudt. Også her var der eskimoiske ruiner, der ikke synes at være registreret tidligere.

Efter forslag fra konsulenttjenesten blev der udover de planlagte besøg også foretaget besigtigelse hos Henrik Egede, Illorsuit, 3920 Qaqortoq (FM-nummer?, Ø79).

For flere af de besøgte steder foreligger der fra tidligere besøg situationsplaner over ruingrupperne og beskrivelser af de enkelte ruiner, er der taget udgangspunkt i disse. Eventuelle ændringer er noteret. Derudover er der udarbejdet nye situationsplaner fra de steder, hvor sådanne ikke forelå. Situationsplanerne er tilføjet som bilag til beskrivelsen af de enkelte ruingrupper.

Der er taget GPS position for de enkelte ruiner, som oftest en enkelt position fra midten af ruinen, i enkelte tilfælde to positioner, hvor der er tale om store ruiner.

Der er taget fotos af de enkelte ruiner. Fotos er vedlagt på Cd-rom.

Einar Lund Jensen
Næstved
Juni 2008.

61V3-III-547 Qassiarsuk

Niels Otto Hansen

Qassiarsuk, 3921 Narsaq

Det areal, hvortil der ønskes arealtildeling ligger i et dalstrøg omkring 500 m nord for ruingruppen 61V3-III-547. Arealet ligger omtrent inden for de tre GPS punkter 13, 14 og 15, samt det sydvestlige hjørne af søen.

Fredningsforhold og arealtildeling

Der ligger på det pågældende areal ingen fortidsminder, og da der som nævnt er omtrent 500 m til den nærliggende ruingruppe, er der ingen problemer i forhold til fredningsbestemmelserne.

Ruingruppen 61V3-III-547

Ruingruppen benævnes lokalt Illorsuakut. Ruingruppen er i 1970 beset af Sv. E. Albrethsen og Joel Berglund, og i den forbindelse blev udarbejdet en situationsplan og en tilhørende kort beskrivelse af de aftegnede ruiner nummereret 1-6, som der her refereres til.

I tilknytning til situationsplanens ruin 5 findes nogle ruiner, som ikke er medtaget i materialet fra 1970. De er nu registreret og benævnes her ruin 7 og 8, se bilag 1.

Ruingruppen set fra sydøst. I forgrunden lige på den anden side af søen ses fra højre ruinerne 1-4. Ruin 6 ligger i den græsbevoksede mark på den anden side af ruinerne til højre i billedet. Ruin 5 ses i den harvede mark midt i billedet, og til venstre for denne ligger ruin 7 og 8. Arealet, hvortil der ønskes arealtildeling, ligger på den anden side af bakkedraget lidt over midten i billedet.

Ruingruppens enkelte ruiner blev beset, omtrentlig målt op, forsynet med GPS positioner og fotograferet.

Ruin 1

GPS 19

Ruin 2
GPS 22

Ruin 3
GPS 23

Ruin 4
GPS 21

Ruinerne 1-4 er placeret i forlængelse af hinanden umiddelbart nordvest for en sø. De er generelt velbevarede og synes ikke at have ændret sig i forhold til beskrivelsen fra 1970. Ruinerne ligger nu omgivet af marker, der kommer helt tæt på ruinerne, dog uden at beskadige disse.

Ruin 5
GPS 16

Ruinen ligger 2-300 m vest for de førstnævnte ruiner. Den er helt omgivet af mark, der ligger tæt på, dog uden at beskadige, og ruinen er velbevaret.

Derimod er den del af det i beskrivelsen fra 1970 nævnte dige delvis fjernet, hvilket er sket i forbindelse med opdyrkningen af den omliggende mark.

Ruin 6
GPS 24

Denne ruin ligger i den nu opdyrkede mark og anes kun som en svag hævnning af jordens niveau.

Ruin 7
GPS 17

Ruinen ligger tæt på for ruin 5, SØ for denne, men er i forbindelse med markarbejdet beskadiget og kun enkelte sten synes tilbage.

Ruin 8
GPS 18

Ruinen ligger 15-20 m vest for ruin 5 i en hulning bag en lille høj. Ruinen er en sten- og tørvebygning, der er meget sammenfalden. Præcis størrelse kan ikke angives, men de identificerbare dele er ca. 3x2 m.

Markerne omkring ruingruppen er ifølge oplysninger fra Niels Otto Hansen i begyndelsen af 1980 opdyrket af det EF-støttede projekt SAP (Savaatilinnik Annertusisarnermik Pilersaarusiat), hvorefter han senere har overtaget dem. Ved dette arbejde er ruin 6 og 7, samt dele af digerne ved ruin fjernet eller stærkt beskadiget. Niels Otto Hansen oplyste endvidere, at han overvejer at søge om tilladelse til at fjerne ruin 5. Uanset om en ansøgning om fjernelse af ruin 5 på et senere tidspunkt fremsendes eller ej, er konklusionen på denne besigtigelse, at det anbefales at slette fjernelsen af fredningen af ruin 6 og 7, samt de beskadigede dele af diget ved ruin 5, men opretholde fredningen på de øvrige dele af ruingruppen.

Fotoliste

61V3III547eIj2008.JPG
61V3III547IeIj2008.JPG
61V3III547IIeIj2008.JPG
61V3III547IIIIeIj2008.JPG
61V3III547IVeIj2008.JPG
61V3III547VaeIj2008.JPG
61V3III547VbeIj2008.JPG
61V3III547VleIj2008.JPG
61V3III547VIIeIj2008.JPG
61V3III547VIIIIeIj2008.JPG

Oversigtsbillede, ruingruppen set mod NV.
Ruin 1, set mod N.
Ruin 2, set mod N.
Ruin 3, set mod N.
Ruin 4, set mod S.
Ruin 5, set mod NV.
Ruin 5, set mod N.
Ruin 6, set mod NV.
Ruin 7, set mod SV.
Ruin 8, set mod N.

60V2-0IV-641 Qaqortukulooq

Kalistaaraq Karlsen

Qaqortukulooq, 3920 Qaqortoq

Det areal, hvortil der søges om arealtildeling, er en jævn slette, der i forhold til gården ligger på den anden side af en smal fjordarm. Sletten går ned til fjorden og ligger 2-3 meter over havets overflade.

Arealtildeling og fredning

Ruingruppen 60V2-0IV-641 (Ø211) ligger på en stejl skråning o, 2 km fra denne slette. Der er således i forhold til fredningsloven ingen problemer i tilknytning til den ansøgte arealtildeling.

Ruinbeskrivelse

Ruingruppen, der består af to bygninger, er optegnet og beskrevet af Albrethsen og Krogh i 1968 og synes helt uændrede i forhold til da. Der blev udarbejdet situationsplan (bilag 2), hvis nummerering her følges. GPS position i midten af ruinerne og disse er fotograferet.

Ruin 1

GPS 47

Ruin 2

GPS 48

Fotoliste

60V20IV641Ilelj2008

60V20IV641IIlelj2008

60V20IV641IIIlelj2008

Ruin 1, set fra V.

Ruin 1, set fra Ø.

Ruin 2, set fra V.

Qaqortukuloq, uden FM-nummer

Kalistaaraq Karlsen

Qaqortukuloq, 3920 Qaqortoq

Det areal, hvortil der søges om arealtildeling, er en jævn slette, der i forhold til gården ligger på den anden side af en smal fjordarm. Sletten går ned til fjorden og ligger 2-3 meter over havets overflade.

På selve sletten ses en teltring fra 1900tallet. Mellem sletten og kysten ligger to telthuse få meter fra kysten. I hvert fald det ene telthus kan være fra før 1800. Situationsplan er udarbejdet, se bilag 3.

Arealtildeing og fredning

Telthusene ligger på et lavere niveau end sletten og vil således ikke indgå i den planlagte mark.

Såfremt teltringen fra 1900tallet ikke omfattes af fredningsbestemmelserne vil der således i forhold til fredningsloven ingen problemer være i tilknytning til den ansøgte arealtildeling, så længe eventuel landsætning af maskiner og udstyr ikke vil berøre de to telthuse.

Beskrivelse af fortidsminder:**Teltring**

Teltring, der synes at være forholdsvis ny, dvs fra 1900tallet.

GPS 44.

Telthus 1

De tre sider er klart markerede og voldenes opbygning af sten og tørv ses tydeligt. Hver af de tre sider ca. 3 m lange og volden er omtrent ½ meter høj.

Foto 2

GPS 45

Telthus 2

Dette telthus ligger o. 5 m fra telthus 1 og er placeret lidt længere væk fra kysten. Det består ligeledes af tre sider, der hver er o. 3 m lange. Telthuset virker ældre end telthus 1 og kan være fra før 1800. Voldene er lidt sammenfaldne eller afrundede, de er græsbevoksede og enkelte sten er synlige.

Fotoliste

Qaqortukuloq1ej2008

Teltring

Qaqortukuloq2ej2008

Telthus 1

Qaqortukuloq3ej2008

Telthus 2

60V2-0IV-528 Qorlortorsuaq

Marius Nielsen,
Qorlortorsuaq, 3922 Nanortalik

QORLORTORSUAQ

Gården ligger omtrent 1 km fra bunden af den sidste del af Alluitsoq fjorden, Amitsuarsuk, kun omkring 1-200 meter fra dæmningen og vandfaldet i tilknytning til vandkraftværket. Mellem gården og fjorden ligger en sø.

Fredning og arealtildeling.

Det areal, der ønskes tildelt, ligger i tilknytning til de allerede etablerede marker mellem huset og søen, lidt nord for sidstnævnte. Ruinerne ligger på en stejl skråning ned til fjorden, og der er minimum 500 meter mellem arealet og fortidsminderne. Der er således ingen problemer i forhold til fredningsbestemmelserne.

Ruinerne

Ruingruppen, også benævnt Ø91, er bl.a. beset i 1894, hvor Frode Petersen foretog beskrivelse af syv ruiner og tegnede situationsplaner (bilag 4). Der refereres her til disse.

Ruinerne er som nævnt placeret på en stejl skråning. Et lille vandløb deler ruinerne, således at 1-3 er placeret øst for dette, 4-7 vest for. Ruinerne betegnes allerede af Frode Petersen i 1894 og Holtved i 1932 som meget utydelige og ubestemmelige i størrelse.

Arealet øst for vandløbet er delvis dækket af tæt pilekrat og de tre ruiner er ikke til at identificere. Ud fra det tegnede kort er taget GPS positioner, inden for hvilke ruinerne sandsynligvis ligger.

Bevoksningen på den vestlige side af elven er ikke så tæt. Fire (sandsynlige) bygninger er identificeret og ligger på følgende GPS positioner.

GPS positioner:**Ruin 1, 2 og 3**

På eller mellem GPS 60, 65 og 66.

Ruin 4

GPS 61

Ruin 5

GPS 62

Ruin 6

GPS 63

Ruin 7

GPS 64

Elias Nielsen, far til stedets ejer, mener, at der i området ned mod søen og vest for ruinerne, tæt ved et andet lille vandløb, ligger resterne af en vold eller et gærde, der skulle have gået op ad skråningen. Det kunne være det, som Holtved nævner, men ikke fandt. Området er overordentlig tæt bevokset med krat og træer i op til 3-4 m højde. Det var derfor yderst besværligt af rekognoscere i området og ikke muligt at nå det hele på den begrænsede tid. Der blev imidlertid i krattet fundet en konstruktion, der kan være resterne af et gærde, ½-1 m højt, men nu bevokset med græs. Det er dog placeret tættere på ruiner end angivet i Holtveds beskrivelse. Konstruktionen rækker 5-8 m ud mod søen, men flyder så ud. Det var ikke muligt at se noget forløb op ad skrænten. GPS position blev taget:

Position for muligt gærde

GPS 59

Fotoliste

60V2IV528Ilelj2008
60V2IV528IIlelj2008
60V2IV528IIIlelj2008
60V2IV528IVlelj2008
60V2IV528Vlelj2008
60V2IV528VIlelj2008

Pilebevokset areal, hvori ruin 1, 2 og 3 sandsynligvis er placeret, set mod øst.
Ruin 4, set mod øst.
Ruin 5, set mod øst.
Ruin 6, set mod øst.
Ruin 7, set mod øst.
Gærde vest for ruingruppen, set mod nord.

60V2-0IV-554 Kangerluluk

Bent Hansen,
Eqalugaarsuit, 3922 Nanortalik

KANGERLULUK

Kangerluluk er en bugt nogle kilometer nord for Eqalugaarsuit, hvor Bent Hansen har sit fåreholdersted. Der er på stedet to ruingrupper. 60V2-0IV-554 (Ø93) er den nordligste og største af disse med omkring 20 bygninger. Den ligger øst for den elv, der går ned mod bugten. På det digitale kort er ruingruppen placeret nord for en bielv, men som også de eksisterende skitser viser, er boligen og de fleste af bygningerne placeret syd for denne.

Ca. 1 km syd for denne ruingruppe og vest for elven ligger en mindre ruingruppe med tre ruiner (60V2-0IV-554). I en tidligere beskrivelse fra stedet er denne betegnet Ø93a og altså vurderet som en del af 60V2-0IV-555. Man kunne overveje, om det er rimeligt her at operere med to numre.

*mindre
fede?*

Fredning og arealtildeling:

Det areal, som der ønskes arealtildeling til, ligger på vestlige side af elven, og der er således ingen fredningsmæssige problemer i forhold til denne ruingruppe.

Ruinbeskrivelse 60V2-0IV-554

Stedet er besøgt i 1894 af Frode Petersen, der har udarbejdet situationsplan og ruinbeskrivelser af 16 ruiner. Stedet er yderligere besøgt i 1980, og der er udarbejdet en skitseplan, der følger FP's nummerering, og hvortil der er tilføjet yderligere tre ruiner (nr. 17-19) (bilag 5). Der refereres her til denne nummering.

Som da Frode Petersen besøgte stedet, så fremstår hovedparten af ruinerne tydelige, en del af vægkonstruktionerne er i god stand og ofte er omridset nemt at aflæse. Nogle er dog meget udflydende og bl.a. dækket af græs, og enkelte kan være svære at identificere.

På den aktuelle besigtigelse er der taget omtrentlig mål af ruinerne, der er taget GPS i midten af de enkelte ruiner (i ruin 5a er dog taget to positioner) og ruinerne er fotograferet.

1.

Fold med meget tydelige vægge, tilsyneladende ubeskadigede. Formen er nærmest femkantet med mål på 5x9x7x3x7 m.

GPS 80

2. 4x7 m. Vægkonstruktionerne af sten er meget tydelige, og den ene endevæg er op mod 1 m høj.

GPS 79

3.

7x4 m. Meget tydelig vægkonstruktioner af sten, der visse steder er omkring ½ m høje.

GPS 78

4. (?)

4x8 m.

Utydelig struktur med udflydende sten.

GPS 82

5a.

Ca 30 lang stenkonstruktion, der dog er flydt ud, bredde 4-6 m. Kun lidt bevoksning.

GPS 84 og 85

5 b (OBS: tegningen kalder den fejlagtigt 5a)

5x10 m. Sten i overfladen, bl.a. bevokset med revling.

GPS 86

6.(?)

4x6 m. Utydelig struktur, udflydte sten.

GPS 81

7.?

3x6 m. Vægkonstruktionerne er væltet og flyder ud, enkelte sten titter frem.
GPS 77

8. 4x6 m. Stenbygning, men væggene er væltede og flydt ud.
GPS 76

9.

4x13 m. Væggenes konturer anes, men eller ligger stenene udflydende.
GPS 75

10.

3x4 m. Bygningsresterne er næsten helt udviskede og dækket af græs, hvorigennem få sten stikker frem.
GPS 73

11.

4x7 m. Stenmurene helt væltede og udflydende, næsten helt dækket af bevoksning.
GPS 74

13

Mangler nye oplysninger.

12.

5x5 m. Murene er helt væltet, stene flyder ud og er fortrinsvis dækket med bevoksning af revling og pil.
GPS 71

14.

4x5 m, men meget udflydt og udvisket i de græsbevoksede kanter.
GPS 87

15.

4x9 m. Stenvæggene fremtræder tydeligt, endevæggene er omkring ½ m høje.
GPS 89

17.

Cirkelrundt fold bygget op af sten, muren er klart markeret hele vejen rundt, visse steder i en højde på o. ½ m. Diameter 7 m.
GPS 70

18.

5x5 m. Stenmurene er fladte helt ud.
GPS 72

uden nummer.

Brønd, indvendig diameter ca. 1 m. Er overgroet med græs, hvorigennem stenkonstruktionen visse steder dog ses. Dybde o. ½ m.
GPS 83

Uden nummer???

Neden for 5b synes at være en meget bygning, der er meget udflydende, og som ikke er aftegnet på nogle af de omtalte kort på kortet. 15x4-6 m.
GPS 88

Fotoliste

60V2-0IV-554Ia elj2008 Ruin 1, set inde fra folden mod NV.

60V2-0IV-554Ib elj2008	Ruin 1, set inde fra folden mod SØ.
60V2-0IV-554IIelj2008	Ruin 2, set mod S.
60V2-0IV-554III elj2008	Ruin 3, set mod S.
60V2-0IV-554IV elj2008	Ruin 4.
60V2-0IV-554Va1 elj2008	Ruin 5, set mod NV.
60V2-0IV-554Va2 elj2008	Ruin 5, set mod SØ
60V2-0IV-554 elj2008	Ruin
60V2-0IV-554VI elj2008	Ruin 6.
60V2-0IV-554VII elj2008	Ruin 7.
60V2-0IV-554XVIII elj2008	Ruin 8.
60V2-0IV-554IX elj2008	Ruin 9.
60V2-0IV-554X elj2008	Ruin 10.
60V2-0IV-554XI elj2008	Ruin 11.
60V2-0IV-554XII elj2008	Ruin 12.
60V2-0IV-554XIV elj2008	Ruin 14.
60V2-0IV-554XV elj2008	Ruin 15.
60V2-0IV-554XVI elj2008	Ruin 16.
60V2-0IV-554XVII elj2008	Ruin 17.
60V2-0IV-554XVIII elj2008	Ruin 18.
60V2-0IV-554XIX elj2008	Ruin 19
60V2-0IV-554XX elj2008	Ruin uden nummer, brønd.
60V2-0IV-554XXI elj2008	Ruin uden nummer.

60V2-0IV-555 Kangerluluk

Bent Hansen,
Eqalugaarsuit, 3922 Nanortalik

KANGERLULUK

Der er på stedet to ruingrupper. Den sydligste af disse er 60V2-0IV-555 (Ø323), der består af tre ruiner. Disse befinder sig omtrent 4-500 m fra kysten og 6-700 m fra en elv, der skærer gennem dalen ned mod bugten.

Omtrent 1 km mod nord og på den anden side af elven ligger ruingruppen 60V2-0IV-554 (Ø93) bestående af omkring 20 ruiner. Krogh og Berglund (1980) mente, at ruinerne måtte høre til denne nærliggende gård, hvorfor de anvender betegnelsen Ø93a. Det kunne derfor overvejes, om det er rimeligt her at operere med to numre.

Fredning og arealtildeling:

Det areal, som der ønskes arealtildeling til, ligger på den vestlige side af elven og strækker sig fra elvlejet og et par hundrede meter mod vest. Afstanden fra arealet til ruinerne er op mod 500 meter, og der er således ingen fredningsmæssige problemer i forhold til den ønskede arealtildeling.

Ruinbeskrivelse

Ruinerne er beset i 1980 af Krogh og Berglund, der har udarbejdet situationsplan (bilag 6). På situationsplanen synes der dog at være byttet om på placeringen af 1) og 3), idet opmålingen viste, at den største ruin ligger østligst og den mindste bygning mellem de to øvrige. Her følges følgende nummerering:

- 1) den midterste ruin
- 2) den vestlige ruin (som på kortet)
- 3) den østlige ruin

1.

4x8 m. En del sten ses spredt ud over hele fladen.

GPS 67

Foto 1

2.

4x10 m. Ruinens stenmure ses tydeligt, visse steder i en højde af ca. ½ m. Spredte sten inde i ruinen.

GPS 69

Foto 2.

3.

Stenene fra den oprindelige bygning er spredt ud over arealet. Grundformen har ikke været rektangulær, eller der er tilføjet en tilbygning. Den østlige væg er o. 12 m, væggen overfor 8 m. Gavlene henholdsvis ca. 8 og 4 m.

GPS 68

Foto3.

Fotoliste

60V20IV555Ilelj2008

Ruin 1, set mod Ø.

60V20IV555IIlelj2008

Ruin 2, set mod SØ.

60V20IV555IIIlelj2008

Ruin 3, set mod SØ.

60V20IV555IVlelj2008

Ruin 3, set mod Ø.

60V2-0IV-658 Ipiutaq

Kalista Poulsen,
Ipiutaq, 3921 Narsaq

Kalista Karlsen er ny ejer af fåreholderstedet ved Ipiutaq og har planer om ændringer og udvidelser både ved selve gården og ved arealer i området nogle kilometer nord for gården. En ansøgning om arealtildeling vil blive fremsendt i løbet af den kommende vinter. Parret på gården arbejder med en helhedsplan og den kommende ansøgning vil omhandle både aktiviteter, der skal finde sted i de førstkomende år, og planer længere ud i fremtiden.

Blandt parrets planer er bl.a. at trække turister til stedet, og en tidligere bolig er nu indrettet til vandrehjem. Derfor foreslår de, at nogle af ruinerne på stedet bearbejdes/restaureres, så de fremstår tydeligere, samt at der sættes skilte op med beskrivelser af de pågældende ruiner.

Beskrivelse af ruinerne

Hovedparten af ruinerne ligger omkring 100-150 meter fra kysten. Enkelte ruiner ligger tættere på kysten og ved kysten ligger 2 ruiner af eskimoisk oprindelse (se selvstændig beskrivelse). I retningerne øst-vest, samt ned til kysten er anlagt veje, nogle steder tæt på ruinerne, men dog uden at berøre eller beskadige disse. Endvidere er gravet grøfter ned ad skråningen mod kysten. Lidt nord for boligerne, lige på den anden side af vejen og i forholdsvis kort afstand til ruin 1, 2 og 4, arbejdes på et vandreservoir, hvortil der skal gå en grøft fra den nærliggende skråning

Knap 100 meter øst for boligen ligger et hus med en anden ejer. Det er placeret tæt på ruin 6. Ved samme ruin er en olietank placeret endnu tættere på.

Arealtildeling og fredningsbestemmelserne

Anlæg og aktiviteterne i forbindelse med fåreavl sker visse steder meget tæt på ruinerne. Den kommende ansøgning om arealtildeling vil muligvis indeholde ønsker om at måtte sløjfe enkelte ruiner. Men under alle omstændigheder giver tilstedeværelsen af norrøne ruiner og eskimoiske ruiner i så tæt kontakt med moderne bygninger og aktiviteter anledning til, at der bør foretages en mere grundig besigtigelse med henblik på, at der med udgangspunkt i fredningsbestemmelserne skabes klarhed, hvad der skal fredes, og hvordan de fredede ruiner sikres. .

Ruinbeskrivelse

Der synes ikke at eksistere beskrivelser fra tidligere besigtigelser. En situationsplan er er nu udarbejdet (bilag 7 (NB: ikke målfast)), der er taget GPS positioner i midten af de enkelte ruiner og der er taget fotos af disse.

Ruin 1

4x7 m. Ruinen er tydelig, men temmelig sammenfalden, især i den østlige ende ses en del store sten. Ligger som en lille isoleret høj. Bevokset med græs og pil.
GPS 38.

Ruin 2

8x20 m. Stor og tydelig græsbevokset ruin, hvor sten ind i mellem stikker frem, ruminddeling anes visse steder.
GPS 29

Ruin 3

5x5 m. Ruinen er meget udflydende med udviskede konturer.
GPS 28

Ruin 4

4x11 m. Ruinen har tydelige græsbevoksede ydermure.
GPS 27

Ruin 5

4x10 m. Ruin, Mange sten klumpet sammen. En grøft løber helt tæt op langs ruinen.
GPS 36

Foto mangler

Ruin 6

6x22 m. Stor ruin, murene er sammenfaldne, ligger i op til 1 m højde. Helt dækket af græs. I den østlige ende en del sten.

GPS 26

Ruin 7

3x6 m. Meget udjævnet, enkelte sten i overfladen. Bevokset med græs og lidt pil.

GPS 30.

Ruin 8

5x8 m. Ruinen er meget sammenfalden, med udviskede konturer, enkelte sten i overfladen. Bevokset med græs og pil.

GPS 34

Ruin 9 og 10

Nord for resterne af en mur af cement og sten ligger tydelige rester af ældre ruiner, sandsynligvis nordboruiner. Væg forløb ses, men er svære at adskille. Umiddelbart ses resterne af to bygninger:

GPS 39

Ruin 9

2x3 m. Tydelige vægrester med vægge af sten og tørv. I op til ½ m højde, græsbevoksning.

GPS mangler

Ruin 10

5x?. Tydelige vægrester med vægge af sten og tørv. I op til ½ m højde, græsbevoksning.

Ruin 11-13 er eskimoiske ruiner, se særskilt beskrivelse.

Fotoliste

60V2-01V-658Ilelj2008	Ruin 1, set mod SV.
60V2-01V-658IIlelj2008	Ruin 1, set mod SØ.
60V2-01V-658IIIlelj2008	Ruin 2, set mod SV.
60V2-01V-658IVlelj2008	Ruin 2, set mod SØ.
60V2-01V-658Vlelj2008	Ruin 3, set mod SØ.
60V2-01V-658VIlelj2008	Ruin 3, set mod N.
60V2-01V-658VIIlelj2008	Ruin 4, set mod SV.
60V2-01V-658VIIIlelj2008	Ruin 4, set mod SØ.
60V2-01V-658IXlelj2008	Ruin 6, set mod SV.
60V2-01V-658Xlelj2008	Ruin 6, set mod V.
60V2-01V-658XIlelj2008	Ruin 7, set mod V.
60V2-01V-658XIIlelj2008	Ruin 7, set mod S.
60V2-01V-658XIIIlelj2008	Ruin 8, set mod Ø.
60V2-01V-658XIVlelj2008	Ruin 8, set mod SV.
60V2-01V-658XVlelj2008	Området med ruin 9 og 10, set mod Ø.
60V2-01V-658XVIlelj2008	Området med ruin 9 og 10, set mod SV.
60V2-01V-658XVIIlelj2008	Området med ruin 9 og 10, set mod V.

Ipiutaq, uden FM-nummer

Kalista Poulsen,

Ipiutaq, 3921 Narsaq

Ved kysten, tæt ved anløbsstedet til fåreholderstedet, ligger to ruiner af eskimoisk oprindelse og omtrent 100 nord for disse, lige op ad en nordboruin, ligger en grav. Fra anløbsstedet går vejen tæt forbi ruinerne. På fredningskortet er ikke angivet FM-nummer, og ruiner og grav synes således ikke registreret.

Ruinbeskrivelse

Ruiner og grav er indtegnet på situationsplan over 60V2-0IV-658 Ipiutaq med numrene 11-13 (bilag 7). Der er taget GPS position og fotos.

Ruin 11

4x5 m. Sammenfaldne mure af sten af tørv fra et eskimoisk hus fra historisk tid ses tydeligt. Den nordlige væg står tydeligt i omkring ½ m højde, resten er mere udflydende. Bevokset med græs.

GPS 41

Ruin 12

Tre græsbegroede tydelige vægge eller volde bygget af sten og tørv aftegnes tydelig. Sandsynligvis et telthus.

GPS 42

Grav (13)

Velbevaret kammergrav, ca. 2m lang, 1 m bred og ½ m høj, bygget af sten. Graven synes uåbnet og indeholder stadig skeletrester.

GPS 31

Fotoliste

IpiutaqIlelj2008	Ruin 11
IpiutaqIIlelj2008	Ruin 11
IpiutaqIIIlelj2008	Ruin 12
IpiutaqIVlelj2008	Ruin 12
IpiutaqVelj2008	Grav

Illorsuit

Henrik Egede

Illorsuit, 3920 Qaqortoq

Ø79 (FM-nummer ikke oplyst)

Fåreholderstedet Illorsuit ligger placeret samme sted som en tidligere nordbogård, Ø79, som i dag omfatter mange ruiner.

Der findes en situationsplan over stedet udarbejdet af Sv. E. Albrethsen i 1971. I 1980 har Knud Krogh og Joel Berglund besøgt stedet og foretaget supplerende arkæologiske registreringer. Ved det sidstnævnte besøg blev der endvidere med den tidligere ejer, Bent Egede, aftalt nogle lempelser af fredningen, samt noget oprydning, bl.a. af henlagte sten. Ejeren gav dengang udtryk for ønske om eventuelle senere yderligere lempelser.

Ved herværende besøg nævnte Bent Egede, at han i sin tid havde ønske at kunne udnytte et meget stort areal til græs (hø), og havde fået lov hertil på betingelse af, at området først blev dækket af et op mod 1 m tykt lag af sand og muld. Det ville ifølge BE være for upraktisk, og planen er ikke gennemført. Der kan være tale om nr. 6 i situationsplanen fra 1971, på situationsplanen fra 2008 er det nr. 5. Samme holdning har den nuværende ejer, Henrik Egede, der ville foretrækkes at jævne ruinen helt ud.

Ved herværende besøg indskrænkede observationerne sig til at omfatte ruinerne nærmest gården. En del af ruinerne er meget markante, mens andre er temmelig udjævnede. Der er mange sammenstød mellem ruinerne og aktiviteterne i dag, fx er nye bygninger opført, der er placeret sten fra markerne på en del af ruinerne, og en grøft er gravet op i forbindelse med opdyrkning af arealet omkring gården.

Fredningsforhold

Der er sket mange ændringer på stedet siden 1971, dels er nye bygninger kommet til, dels er der sket indgreb på ruiner. Det må derfor stærkt anbefales, at der foretages besøg på stedet, hvor der vil være tid til både at få et komplet overblik over situationen og lave aftaler med den nye ejer om dels mulige lempelser af fredningen, dels sikring af de ruiner, der forbliver fredede.

Ruinbeskrivelse

Der er udarbejdet supplerende situationsplan (Bilag 8 (NB:ikke målfast)), hvori kun er medtaget de ruiner omkring gården og markerne, som synes at være i umiddelbart sammenstød med de nuværende aktiviteter, eller som er i fare for at lide overlast, fx ved henlæggelse af sten. Der er taget GPS positioner i disse ruiner, der også er fotograferet.

Ruin 1

Stor ruin med tydeligt aftegnede volde, hvor sten ind imellem stikker frem. Ruminddeling ses visse steder. Græsbevokset.
GPS 49

Ruin 2

Meget udjævnet ruin, o. 4x9 m, men svær at måle, bl.a. forde den er dækket af store sten flyttet ind fra marken.
GPS 50

Ruin 3

4x7 m. Stenbygning, hvis mure visse steder er op mod en meter i højden og visse steder omkring en meter tykke. Murene er velbevarede på tre sider, mens væggen mod øst er faldet sammen. En vej går lige forbi, men selve ruinen er uberørt.
GPS 51

Ruin 4

Meget udflydende ruin, helt græsbevokset. Oven på er lagt sten fra markrydning. Er omgivet af mark, og vejen går tæt forbi, men ruinen berøres ikke.
GPS 52

Ruin 5

Stort udflydende græsbevokset område, visse steder omkring en meter i højden. 70-80 m langt, 10-15 m bredt.

GPS taget i begge ender: 53 og 54

Ruin 6

Ruin 6

7x7 m. Meget udflydende, visse steder helt udjævnet, men en del sten i overfladen.

GPS 55

Ruin 7

5x12 m. Tydelig vægkonstruktion, dog er murene faldet sammen. Mange sten i væggene. En del sten henlagt i ruinen.

GPS 56

Ruin 8

9x4 m. Murenes kontur ses, men murene bygget af sten og tørv er dog noget udflydende.

GPS 57

Ruin 9

2-3x5 m. En konstruktion med to tydelige mure eller volde med sten i, mens resten af bygningen(?) flyder helt ud.

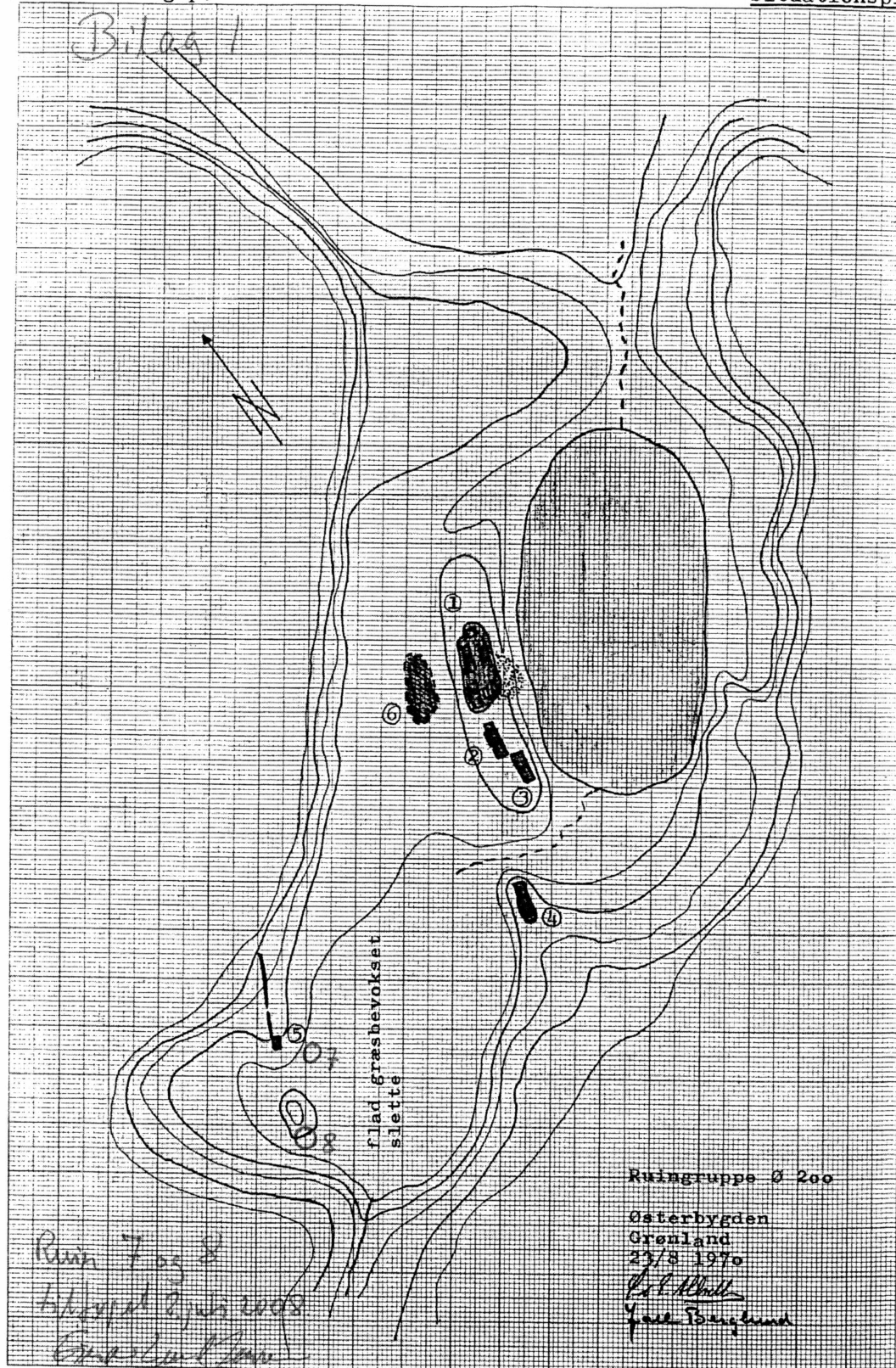
GPS 58

Fotoliste

IllorsuitIlelj2008	Ruin 1, set mod V
IllorsuitIIlelj2008	Ruin 1, set mod NØ
IllorsuitIIIlelj2008	Ruin 2, set mod V
IllorsuitIVlelj2008	Ruin 2, set mod S
IllorsuitVlelj2008	Ruin 3, set mod N
IllorsuitVIlelj2008	Ruin 3, set mod SV
IllorsuitVIIlelj2008	Ruin 4, set mod N
IllorsuitVIIIlelj2008	Ruin 4, set mod SV
IllorsuitIXlelj2008	Ruin 5, set mod N
IllorsuitXlelj2008	Ruin 5, set mod S
IllorsuitXIlelj2008	Ruin 6, set mod S
IllorsuitXIIlelj2008	Ruin 6, set mod NØ
IllorsuitXIIIlelj2008	Ruin 7, set mod SV
IllorsuitXIVlelj2008	Ruin 8, set mod NØ
IllorsuitVlelj2008	Ruin 9, set mod S.

GRØNLAND II Ruingrp.nr: Ø 200

Situationsplan

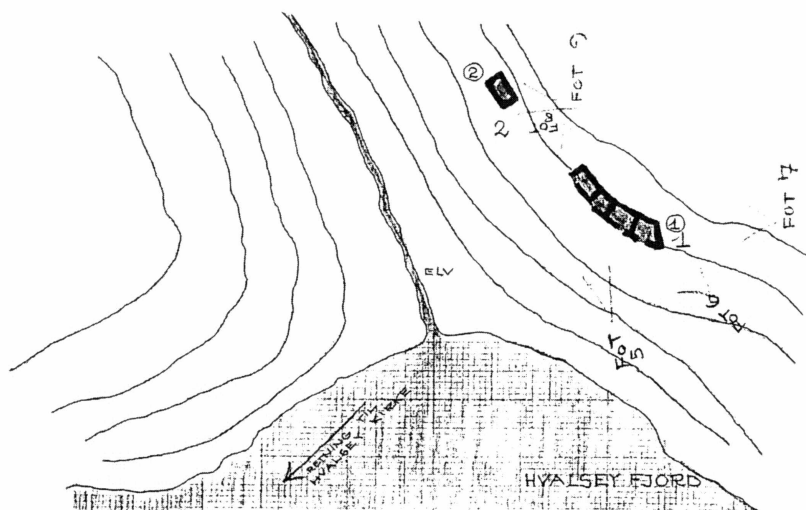

300 A4 210 x 297 mm

23/8-70

J CHR PETERSEN

GRØNLAND II Ruingrp.nr: Ø 211

SituationsplanBilag 2.

- ① Bagmur ca 15-16 m lang. Gennemsnitlig bredde af bygningen 4-5 m. Den stensatte mur er sine steder bevaret i indtil 2 mtrs. højde.
- ② 5 x 3 mtr.

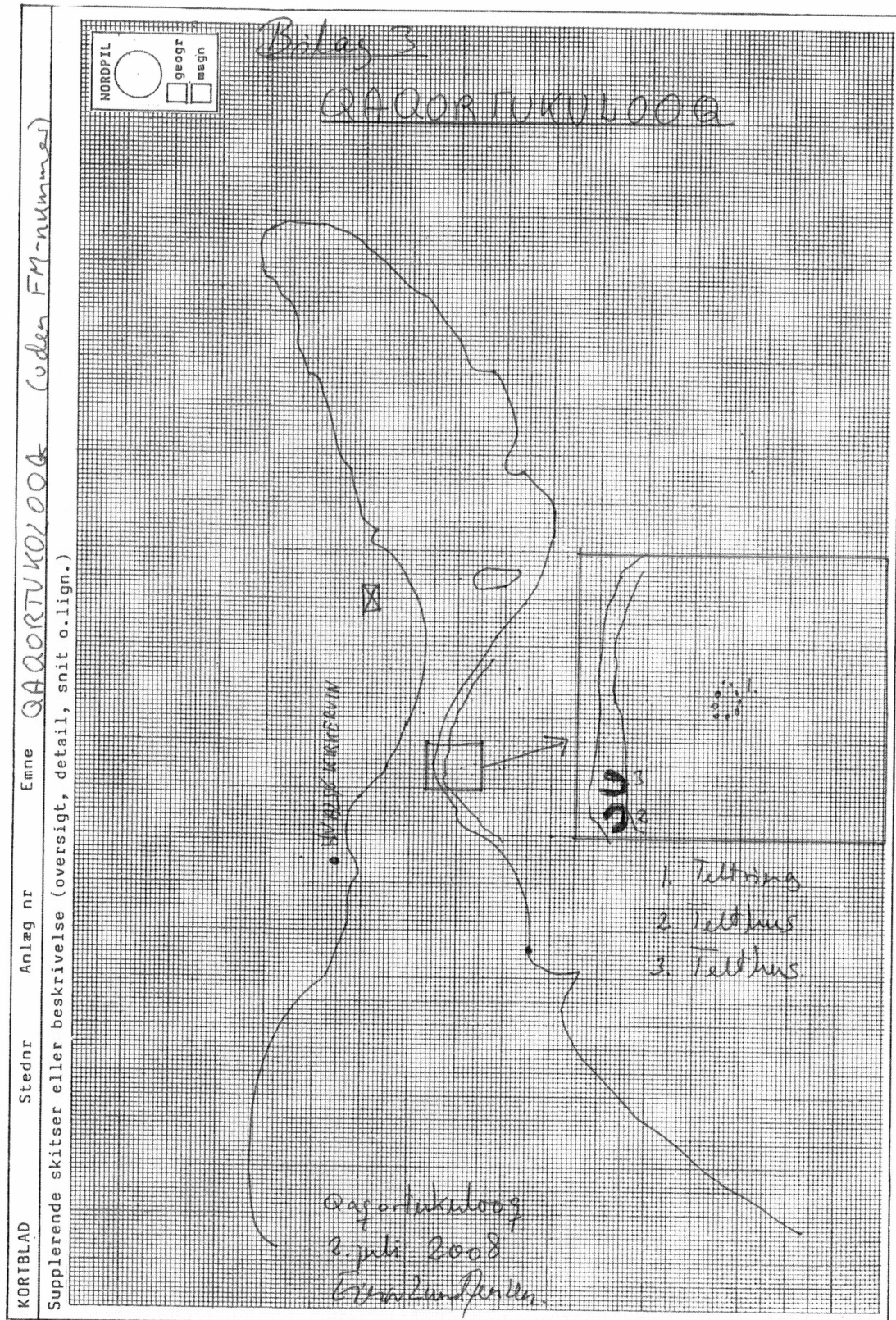
Afstanden mellem ① og ② er ca 11 meter. Fra ① til stranden er ca 100-150 meter. Bygningerne ligger ca 50 meter over vandet.

(husene er her tegnet i "forstørret" målestok i forhold til terrænet.)

Nøjagtig placering (lige overfor Hvalsey kirke) se x på geodæt-kort.

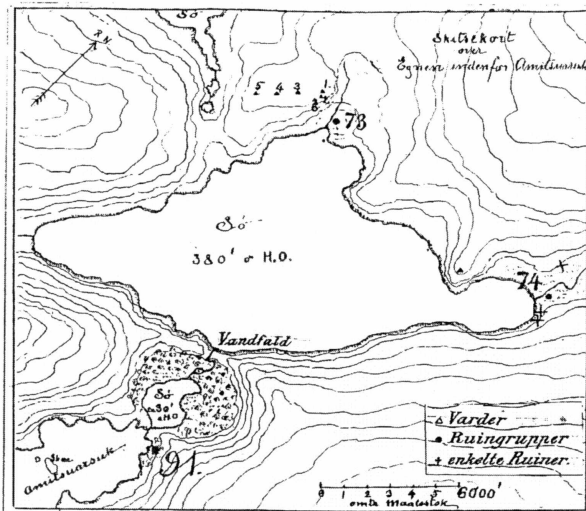
Ruingruppe 211
Østerbygden
Grønland
Grov skitseplan
22.8 1968

K. J. Krogh
Fred E. Albrechtsen

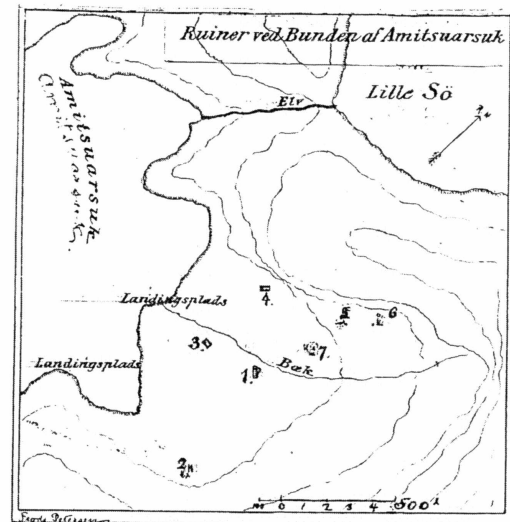

GRØNLAND II Ruingrp.nr: 0 91

Situationsplaner

Bilag 460V2-01V-S28 Qorlortorsuaq

(FP 1894)

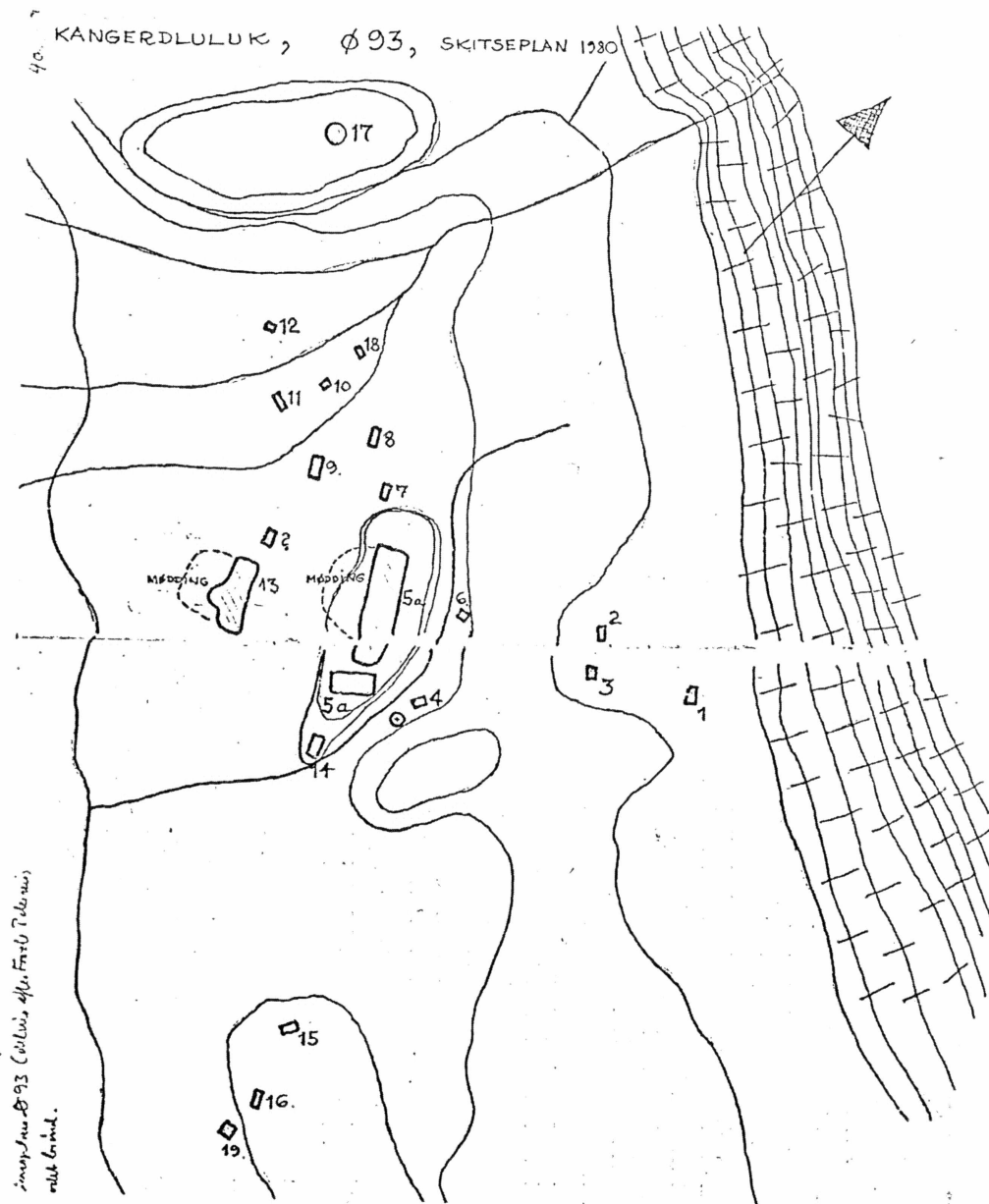

(FP 1894)

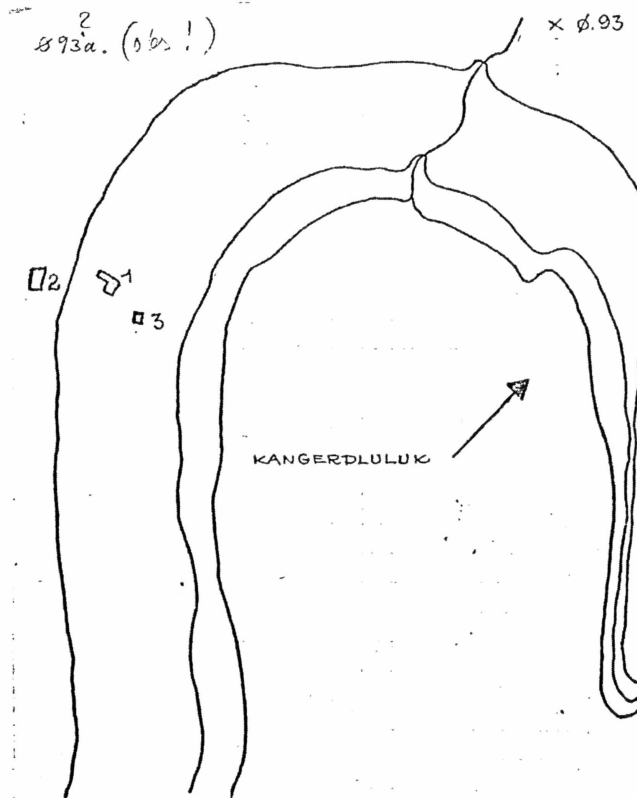
Ruin 1-7 se D.Bruun Medd.o.Gr.16 s 415 f

Bilag 5

60V2-01V-SS4 Kangerdluluk

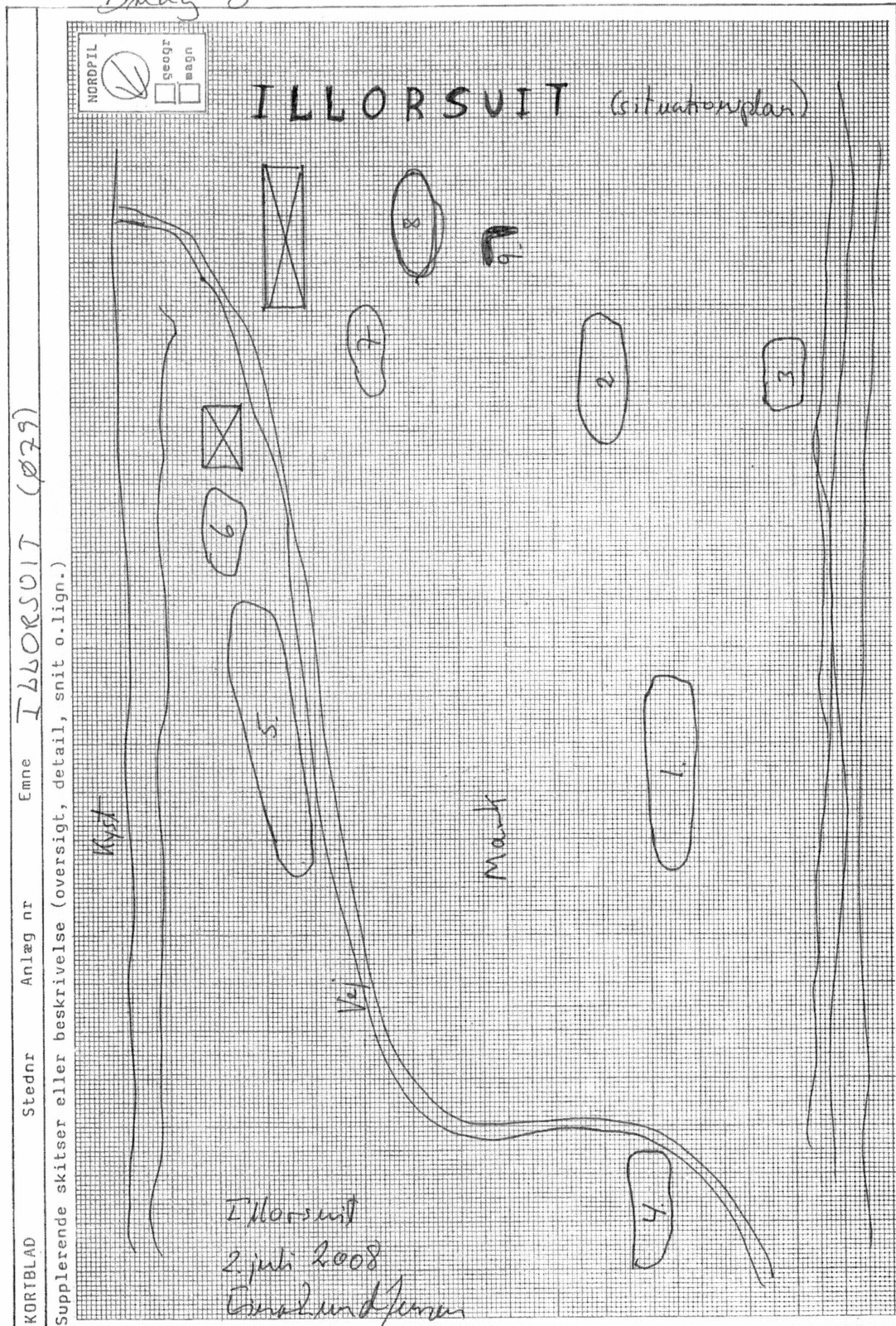

Bilag 6

60V2-01V-555 Kangerdluluk

skitseplan 1980

Bilag 8

Med venlig hilsen / best regards

Claus Andreassen, souschef / deputy

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu

(Greenland National Museum and Archives)

P.O. Box 145; DK-3900 Nuuk, Greenland

Tlf: (+299) 32 26 11; Fax: (+299) 32 26 22;

Direct: (+299) 34 22 07;

Email: claus.andreassen@natmus.gl

Homepage: www.natmus.gl

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: einar.lund.jensen@natmus.dk [mailto:einar.lund.jensen@natmus.dk]

Sendt: 25. juni 2008 14:50

Til: claus.andreassen@natmus.gl

Emne: SV: SV: Fredningsarbejde i Sydgrønland

Hej Claus!

Illorsuit må være Ø79 og Ipiutaq Ø21.

Nu jeg har fat i "pennen" til dig, så er jeg løbet ind i et andet problem. Jeg har tilmeldt mig ICASS konferencen i august og har samtidig tænkt mig at tilbringe et par dage på arkivet. Jeg er kommet sent ud med at booke logi, og p.t. er der kun de dyre hoteller tilbage. Vil det være muligt, at jeg lejer mig ind i B43 fra 21-19. august?

Håber, det går bedre med helbredet - god bedring.

mvh
Einar

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Claus Andreassen [mailto:claus.andreassen@natmus.gl]

Sendt: 25. juni 2008 19:59

Til: Jensen, Einar Lund

Emne: Re: SV: Fredningsarbejde i Sydgrønland

hej einar

jeg måtte desværre en tur på sana i går og er hjemme i dag. Jeg håber at være på NKA i morgen så jeg kan finde de papirer, du taler om.

Har du et Ø-nummer på Illorsuit-gården? du kan formentligt se det på kortene i Kroghs bog om Erik den Rødes Grønland.

jeg er hjemme, hvis du har brug forg
tlf.: 00299 32 29 19
tlf.: 00299 59 12 47

hej
claus

Claus Andreassen, souschef / deputy
Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu
(Greenland National Museum and Archives)
P.O. Box 145; DK-3900 Nuuk, Greenland

Phone: (+299) 32 26 11; Direct: (+299) 34 22 07;
 Fax: (+299) 32 26 22; Mobile: (+299) 59 12 47
 Email: Claus.andreasen@natmus.gl
 Homepage: www.natmus.gl

>
 > Hej Claus!
 > Post Danmark har af en eller anden mystisk grund ikke kunnet finde ud af
 > at få sendt kontrakten ifm. Sydgrønlandsturen frem til rette modtager, så
 > den er landet her igen. Måske kunne de ikke læse mine kragetæer. Men jeg
 > sender den nu, så den er altså på vej - igen.
 >
 > I forhold til nedenstående skal jeg lige høre, om du sender materiale på
 > henholdsvis Ipiutaq og Illorsuit.
 >
 > mvh
 > Einar
 >
 >
 > -----Oprindelig meddelelse-----
 > Fra: Claus Andreasen [mailto:claus.andreasen@natmus.gl]
 > Sendt: 18. juni 2008 09:03
 > Til: Jensen, Einar Lund
 > Emne: SV: Fredningsarbejde i Sydgrønland
 >
 >
 > Hej einar
 > Glæder mig til at høre nærmere God tur.
 >
 >
 > Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
 >
 > Med venlig hilsen / best regards
 >
 >
 > Claus Andreasen, souschef / deputy
 >
 > Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu
 >
 > (Greenland National Museum and Archives)
 >
 > P.O. Box 145; DK-3900 Nuuk, Greenland
 >
 > Tlf: (+299) 32 26 11; Fax: (+299) 32 26 22;
 >
 > Direct: (+299) 34 22 07;
 >
 > Email: claus.andreasen@natmus.gl
 >
 > Homepage: www.natmus.gl
 >
 > -----Oprindelig meddelelse-----
 > Fra: einar.lund.jensen@natmus.dk [mailto:enar.lund.jensen@natmus.dk]
 > Sendt: 18. juni 2008 00:27
 > Til: claus.andreasen@natmus.gl
 > Emne: Fredningsarbejde i Sydgrønland
 >
 > Kære Claus!
 > Du er forhåbentlig kommet godt tilbage til Nuuk, og jeg er ved at pakke
 > kufferten med henblik på at returnere til Danmark i morgen, onsdag.
 >
 > Du får lige en kort situationsrapport, med dels en dårlig, dels en god
 > besked.
 >
 > Først den dårlige: området har været plaget af stors, og på grund af
 > issituationen er Kangerluarsorujuk helt proppet med is, og vi har derfor
 > ikke i denne omgang kunnet besøge de to fåreholdere derinde.
 >
 > Og den gode: til gengæld har vi været ved Illorsuit lidt øst for

> Upernaviarsuk, hvor Kenneth og Aqqalooraq mente, at der nok var nogle
> ting,
> der skulle ses på. Og det var der!
>
> Ved Ipiutag viste det sig, at den aktuelle problematik var omkring
> ruinerne
> ved selve gården, og vi blev derfor der og foretog opmåling m.m.
>
> Både ved Illorsuit og Ipiutag er der tale om ruingrupper ved selve gården,
> nogle er måske helt eller delvis fjernet eller ønskes fjernet m.v. Til
> hjælp
> til udarbejdelse af rapporten vil jeg derfor bede dig om at sende
> materiale
> på de to steder. Materialet kan hjælpe mig til at identificere bygninger
> og
> se, om der er sket ændringer.
>
> Illorsuit har jeg ikke fredningsnummeret på, men ejeren hedder Henrik
> Egede
> og gården har nr. 1201. Faderen Bent Egede fortalte, at Joel i sin tid har
> foretaget optægnelse af hele anlægget.
> Ipiutag har nr 60V2-0IV-658.
>
> Jeg går i gang med udarbejdelse af rapport, så snart jeg er tilbage i
> København.
>
> Mange hilsener,
> Einar
>
>
>
>
>
>
>

Claus Andreassen

Fra: einar.lund.jensen@natmus.dk
Sendt: 27. juni 2008 09:44
Til: claus.andreassen@natmus.gl
Emne: SV: SV: Fredningsarbejde i Sydgrønland

Hej Claus!

Jeg havde bon'erne hjemme, så nu sender jeg alligevel et regnskab til jeres bogholder, hvis han ellers kan nå det i dag.

Jeg kørte på eget togpendlerkort fra Næstved til København, men måtte købe tillægsbillet på afrejsedagen. Ankomsten til DK var så sent, at jeg måtte tag en taxa for at nå toget.

De gange, jeg overnattede i Qaqortoq, boede jeg på et værelse i tilknytning til konsulenttjenestens kontor. Jeg sørgede selv for forplejning under hele opholdet.

Afrejse Næstved	11. juni kl. 06.00
Ankomst Narsarsuaq	11. juni kl. 12.00 (lokal tid)
Afrejse Qaqortoq	18. juni kl. 08.30
Ankomst Næstved	19. juni kl. 01.30 (lokal tid)

Udlæg til udgifter:	
Fly (Qaqortoq-Narsarsuaq)	746 kr.
4 taxa	402 kr.
Tog, tillægsbillet	20 kr.
I alt	1.168 kr.

Med venlig hilsen,
Einar

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Claus Andreassen [mailto:claus.andreassen@natmus.gl]
Sendt: 26. juni 2008 10:10
Til: Jensen, Einar Lund
Emne: SV: SV: Fredningsarbejde i Sydgrønland

Hej einar

Jeg skal bruge

Afgangstidspunkt fra dit hjem i Danmark
 Ankomst Narsarsuaq
 Afrejse Qaqortoq
 Ankomsttid dit hjem i DK

Var der ingen, ½, fuld forplejning undervejs på skibet?

Oplys venligst antal ekstra regninger og beløb:
 Antal Taxi og beløb
 Hotel og beløb inkl. Eller ekskl. Morgenmad
 Fly

Så skal vi prøve at få penge sendt til dig hurtigt. Bogholderen er væk 1 måned fra i morgen af.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga